

Liepājas pilsētas un lasāmbibliotēkas plāns esošo un nākamo biedru zināšanai

drukāšanai nodevis *Andreass Grunts*,

latviešu draudzes mācītājs un lasīšanas biedrības direktors

Liepājā, 1777. gada 12. septembrī

1777. gadā Mārtiņa svētku nedēļā pēc godājamā latviešu draudzes mācītāja Johana Andreasa Grunta izstrādātā un cienījamai publikai priekšā stādītā projekta mūsu pilsētai par godu un krāšņumu, piedaloties 61 personai un grāmatu draugiem, tika dibināta un iekārtota šī pilsētas un lasāmbibliotēka.

1) Par biedrības dalībnieku var kļūt jebkurš grāmatu draugs un mīļotājs, neatkarīgi no dzimuma, kārtas un stāvokļa, ja viņš ļauj ierakstīt savu vārdu biedrības galvenajā grāmatā un iemaksā vienu Alberta dālderu, un katru mēnesi samaksā 12 grašus.

2) Biedru naudas maksa pirmajā gadā, tātad, ir 8 fl 24 gr un nākamajos – 4 fl 24 gr.

3) No šīs naudas direktors un lasāmbibliotēkas pārraugi ik gadus no grāmatnīcām iepērk grāmatas, liek tās iesiet tumši brūnos vākos un novieto bibliotēkā.

4) grāmatas būs visdažādākās, tomēr tiks ņemtas vērā lasītāju intereses un gaume. Kamēr lasīšanas biedrība nav liela, tiks iegādātas komēdijas, romāni, ceļojumu apraksti, dažādi žurnāli un biogrāfijas. Kad biedrība kļūs lielāka, lasītāju un biedru priekam un vajadzībai tiks iegādātas arī dažādu zinību jomu grāmatas.

5) Katrs biedrs, kurš iemaksājis dalības maksu, no bibliotekāra varēs saņemt grāmatas. Viņš var saņemt grāmatas pēc bibliotekāra ieteikuma, vai arī pats norādīt, kuru grāmatu viņš vēlas lasīt; nevajadzētu gan apvainoties, ja grāmata nav pieejama, jo to jau paņēmis kāds cits lasītājs.

6) Bibliotekārs atzīmē atsevišķā sarakstā, kurš biedrs saņēmis kādas grāmatas, tas ļauj izvairīties no situācijas, kad kāds biedrs vienu un to pašu grāmatu N.B. pret savu gribu saņem lasīšanai divreiz un lai grāmatas netiktu nozaudētas.

7) Grāmatas nevar paturēt ilgāk par 4 nedēļām, un arī tas attiecas uz pietiekami biežām grāmatām, plānākas grāmatas var tikt lasītas ne ilgāk par 14 dienām, lai citam biedram, kurš arī vēlas lasīt šo pašu grāmatu, nenāktos pārāk ilgi gaidīt. Gadījumā, ja ir radušies šķēršļi grāmatas izlasīšanai noliktajā laikā, tad šim biedram ir jāziņo par to bibliotekāram. Ja nav iespējas lasīt paņemto grāmatu ļoti ilgu laiku, tad šo grāmatu ir jānodod atpakaļ bibliotēkā, līdz viņam atkal būs radusies iespēja lasīt un ja grāmata būs pieejama.

8) Ja kāds neatdod grāmatu noteiktajā laikā un neziņo par kavējumu bibliotekāram, tad viņš maksā sodu 9 grašus biedrības grāmatu kasē. Kas grāmatu redzami aptraipa, maksās par savu nevīžību 15 grašus. Ja kāds, kas grāmatu lasīšanai paņēmis no bibliotēkas, iedod to svešam cilvēkam, kurš nav piederīgs viņa namam, tam biedrības grāmatu kasē jāmaksā 1 Alberta dālderis un viņam jātiek izslēgtam no biedrības. Ja grāmata pazūd vai kļūst nelietojama, tad viņam jāatmaksā ne tikai šīs grāmatas cena, bet arī 2 reizes pasta izdevumi un iesiešanas izmaksas.

9) Bibliotekārs atrodas bibliotēkā katru trešdienu no 2 līdz 4 pēcpusdienā un izsniedz biedru izsūtāmajiem prasītās grāmatas, un pieņem atpakaļ izlasītās grāmatas.

10) Tā kā bibliotēku nav izveidojis tikai viens maksātājs, tad tā nekad nevar būt viena cilvēka īpašums, bet gan ir kopējs īpašums. Visiem biedrības biedriem ir labpaticis īpašuma tiesības dāvināt Liepājas pilsētai, tāpēc tās nosaukums ir pilsētas bibliotēka, un tāda tā paliek uz mūžīgiem laikiem. Visucēlā un patriotiski noskaņotā šīs jūras un tirdzniecības pilsētas dome bibliotēkas biedriem cēlsirdīgi atvēlējusi rātsnama telpu un devusi solījumu bibliotēkas paplašināšanās gadījumā ierādīt šim nolūkam speciāli aprīkotu zāli.

11) Lai neviena no šīm grāmatām neietu zudībā, vai arī, ja tā zudusi, tā vieglāk būtu atrodama, katrai no grāmatām tās titullapā tiks iespiests speciāls direktora kunga izveidots bibliotēkas zīmogs.

12) Visi grāmatu dāvinājumi, kuri bibliotēkā nonāks no šīs lasāmbibliotēkas labvēļu un draugu rokām, tiks saņemti ne tikai ar vislielāko pateicību, bet dāvinātāju vārdi un grāmatu nosaukumi piemiņai tiks ierakstīti arī bibliotēkas galvenajā grāmatā. Un jebkurš bibliotēkas izdaiļošanai un biedru izdevumu mazināšanai domāts pasākums, lai kas tas arī nebūtu, un tā devējs, tiks cildināts un godināts kā šīs iestādes labvēlis.

13) Katrs šīs pilsētas bibliotēkas biedrs dos lielu ieguldījumu, ja viņš centīsies tai piesaistīt jaunus biedrus un reklamēs to vietējiem pilsoņiem un viņu augošajiem dēliem un meitām kā ļoti derīgu iestādījumu.

14) Visi, kuri kļūs par lasīšanas biedrības dalībniekiem 1778. gada sākumā vai vidū, maksās biedru naudu par visu gadu tāpat kā pārējie, un, proti, 8 fl 24 gr.

15) Šogad vēl tiks izlemts, vai par lasīšanas biedrības locekļiem var kļūt dižciltīgie un mācītie no lauku zemēm.

16) Šī fonda direktoru pienākumus uzņēmušies abi augsti godājamie mūsu pilsētas mācītāji, viens ir atbildīgs par vietējām lietām, bet savukārt augsti godājamais mācītājs Jakobs Preisa kungs atbild par ārējo lietu kārtošanu. Par vietējām lietām atbildīgā direktora pienākumi ir sekojoši: a) viņš kopā ar asesoru kungiem rūpējas par jaunu biedru piesaistīšanu, ieģrāmato viņu vārdus galvenajā grāmatā, iekasē iestāšanās dālderu un ikmēneša biedru naudu, liek šim nolūkam īpaši izraudzītam uzticamam cilvēkam savākt visu biedru kopējo gada maksu. b) viņš izvītro no biedru saraksta ruļļa tos, kuri negrib kārtīgi maksāt, vai arī viņi ir miruši, vai arī brīvprātīgi vēlas izstāties no biedrības. c) ārējo lietu direktoram nodod grāmatvežu kungiem paredzētos maksājumus, saskaņā ar uzrādītajiem rēķiniem. d) nodod iesiešanai neiesietās grāmatas un samaksā grāmatvežu kungiem par padarīto darbu. e) saņem un nodod bibliotēkaram jau iesietās grāmatas. f) pieņem dāvinājumus un ieģrāmato labdaru vārdus.

Ārējo lietu direktoram a) kopā ar kolēģu kungiem jāveic pasūtāmo grāmatu atlase, ar asesoru kungu starpniecību jāizdibina, kādas grāmatas biedri vēlas lasīt. b) viņam jāraksta uz Kēnigsbergu, Mītavu, Rīgu, jāvienojas par biedrībai izdevīgiem nosacījumiem un jāsarūpē informācija par jaunākajiem iespieddarbiem, jāsarunā vismazākās iespējamās izmaksas par piegādi un citiem izdevumiem. c) viņam jāsaņem atvestās neiesietās grāmatas, jāapmaksā transporta izdevumi un jānokārto muitas formalitātes. d) no iekšējo lietu direktora kunga jāsaņem nauda grāmatu iegādei un tā jānodod rēķinvežu kungiem, kā arī rūpīgi jāglabā rēķini. e) neiesietās grāmatas jānodod vietējo lietu direktora kungam iesiešanai.

Respektējamie biedrības dalībnieku kungi pēc direktora kunga priekšlikuma par bibliotēkuru uz šo gadu ievēlējuši augsti mācīto Karla Ritihā kungu, teoloģijas kandidātu. Viņa pienākumi un darbības jomas ir: a) viņš veido katalogu ar visām pasūtītajām, iedotajām un dāvinātajām grāmatām, b) katru trešdienu no plkst. 2 līdz 4 viņš atrodas rātsnamā bibliotēkā, lai biedriem izsniegtu grāmatas un paņemtu atpakaļ izlasītās grāmatas, c) viņam jāreģistrē, kuras grāmatas šis vai cits biedrs jau ir ņēmis un lasījis, d) viņam jāziņo direktoram par sliktajiem un

nekārtīgajiem lasītājiem, kuri redzami aptraipījuši vai arī pazaudējuši grāmatas. e) viņš sakārto grāmatas skapjos un rūpējas par nevainojumu bibliotēkas ārējo izskatu.

Lai direktoru kungiem atvieglotu darbu, rakstot un nododot naudu grāmatvežu kungiem, šo vai citu lietu darot zināmu visiem biedriem, savukārt biedriem būtu ērtāk paust savas vēlmes un viedokļus par grāmatām direktoru kungiem, respektējamie biedru kungi no sava vidus šim gadam izvēlējuši trīs cienījamus šī institūta asesorus, un tie ir Daniels Hermans Kolbes kungs, pilsētas vecākais Ulrihs Langes kungs un Bernhards Frīdrihs Neimaņa kungs. Viņi čaklā sadarbībā un kopīgās sanāksmēs rūpēsies par biedrības labklājību un tās labo slavu.

17) Ik pēc 2 vai 3 gadiem biedru izmantošanai tiks nodrukāts šajā pilsētas un lasāmbibliotēkā esošo grāmatu katalogs.

18) Lai nebūtu bieži jāraksta un jāformē sūtījumi, respektējamie biedrības locekļi iestāšanās un ikmēneša biedru naudu par 1778. gadu samaksās uzreiz Alberta dālderose vai vismaz vecajos pieciniekos.

19) Biedru kopsapulce notiek vienreiz gadā Mārtiņu nedēļas trešdienā, kas ir biedrības dibināšanas gadadiena. Sanāksmē direktoriem ar asesoru starpniecību jāuzrāda visa grāmatvedība un rēķini. Ja viss tiek atzīts par pareizu esam, par to tiek izdarīta atzīme galvenajā grāmatā, tiek lemts un noteikts par visu nepieciešamo bibliotēkas uzlabošanai un turpmākai iekārtošanai.

20) Lai bibliotēka varētu paplašināties, izplesties, ilgi darboties, tai nepieciešama daudzu jaunu biedru piesaiste.

Tulkojusi *Dr. philol.* Beata Paškevica